

A 1875/hållbart

Tekijä Keskiryhmä
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Jäsen ehdotus pohjoismaisesta toiminnasta arktisten merialueiden hyväksi

Ehdotus

Keskiryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että arktiselle merialueelle ja sen valuma-alueille laaditaan yhteinen merenhoitosuunnitelma täydentämään Pohjoismaiden välisiä kahdenkeskisiä vesienhoitosopimuksia ja Arktisen neuvoston merenhoitotyötä.

Taustaa

Arktisen merialueen nopeat muutokset vaikuttavat voimakkaasti Pohjoismaihin, ja siksi Pohjoismaiden tulisi toimia katalysaattorina aikaisempaa useammille ja nopeammille toimille arktisen alueen kestävä hallinnon toteuttamiseksi yhdessä niiden maiden kanssa, joita asia koskettaa. Esimerkkejä tällaisista toimista ovat rasakan polttoöljyn käyttökiellon aikataulu, uuden kansainvälisen kalastussopimuksen laatiminen ja valvonta keskisen Pohjoisen jäämeren uusilla pyyntialueilla sekä yhteiset toimet mikromuovin ja alueen vesistöistä peräisin olevien jätevesien epäpuhtauksien vähentäminen.

Pohjoismailla on kahdenkeskisiä kestävä kalastuksen sopimuksia arktisilla alueilla, esimerkiksi Tenojoella Suomen ja Norjan sekä Ruotsin ja Norjan välillä. Pohjoismaat ovat myös jäseninä Arktisessa neuvostossa, joka kartoittaa perusteellisesti arktisia vesiä, ihmisen vaikutusta merialueeseen kaivostoiminnan ja öljyntuotannon sekä kalastuksen ja merenkulun sektoreilla. Arktinen neuvosto analysoi ja jakaa laajasti tietoa ilmastonmuutoksen nopeasta etenemisestä Arktiksella, kuten merijääalueiden ja eläinkantojen muutoksista sekä meriveden happamoitumisesta. Vaikka Pohjoismaiden kahdenkeskisten sopimusten ja Arktisen neuvoston jäsenyyden perusteella tehdään yhteistyötä ja jaetaan tietoa, Pohjoismaat voivat entisestään tiivistää yhteistyötään alueella.

Kaikilla Pohjoismailla on maailmanlaajuisesti tarkastellen kunnianhimoiset ilmasto-tavoitteet, ja osa Pohjoismaista ja itsehallintoalueista on lisäksi laatinut Itämerelle perusteelliset osapuolia konkreettisiin toimiin sitouttavat merenhoitosuunnitelmat HELCOMin ja EU:n Itämeristrategian perusteella. Nyt olisi aika panostaa aikaisempaa sitovampiin yhteisiin toimiin Arktiksella ja selkeämpään yhteiseen strategiaan, jolla voidaan edistää yhteisten intressien sisällyttämistä EU:n arktiseen strategiaan. Vaikka Arktisella neuvostolla on laaja toimivalta ja se tekee laajaa yhteistä kartoitus-työtä, ovat Pohjoismaiden, Venäjän ja Pohjois-Amerikan kehitys- ja tavoitetasot alu-eella erilaiset. Pohjoismaat voisivat laatia selkeämmät suuntaviivat innovatiivisen merenkulun, kestävän matkailun, kestävän meritalouden ja kattavan jätteidenkäsit-telyn toteuttamiselle. Yhdessä Pohjoismailla on paremmat edellytykset laatia yhtei-set pelisäännöt ja suojelutoimet kalakantojen ja käytettävissä olevien pyyntialueiden hallinnointiin sekä luoda arktisen merialueen paikallis- ja alkuperäisväestön kanssa yhteinen foorumi kestävää yhteistyötä varten. Olisi toivottavaa laatia yhteinen, myös valuma-alueet kattava merenhoitosuunnitelma, koska tilanne arktisilla alueilla heik-kenee niin nopeasti. Samanlainen menettely tarvittaisiin vähentämään ihmisen hai-tallista toimintaa alueella, säätelemään suunnittelulla ennaltaehkäisevästi konflikteja samalla kun kuitenkin hyödynnetään arktisen alueen tarjoamia mahdollisuuksia. Pohjoismaiden tulee myös selkeyttää paremmin yhteinen tahtonsa, kun EU vuoden 2021 alussa alkaa päivittää arktisen alueen strategiaansa. Myös Ruotsi ja Suomi tar-kistavat omia kansallisia arktisia strategioitaan vuosina 2020 ja 2021.

Kestävyyšnäkökulmasta katsoen tutkijat ovat päätyneet siihen, että paras hallinnoin-titapa olisi ekosysteeminhallintoon perustuva *adaptive governance*, mutta tämä edel-lyttää yhteisiä tavoitteita ja käsityksiä sekä johdonmukaista lainsäädäntöä Arktiksen valtioiden rajat ylittävillä alueilla. Merialueiden käytön yhteisen suunnittelun kaltai-set prosessit voisivat tukea asteittaista kehitystä kohti kuvatun kaltaista ekosysteeminhallintoa kaikissa arktisissa maissa. Vaikka Arktisen neuvoston tutkimuksissa on voitu todeta, että arktisen resilienssin hallinnointi poikkeaa suuresti arktisten maiden kesken, Pohjoismaiden keskinäinen luottamus voisi kuitenkin valmistaa tietä parem-mille edellytyksille tehdä yhteistyötä merialueiden käytön suunnittelussa. Yhteis-työllä voisi olla hyvät edellytykset, sillä EU:n piirissä erityisesti Tanska, Ruotsi ja Suomi ovat toimineet yhdessä Itämeren koskevassa merialueiden käytön suunnitte-lussa. Tilanteessa, jossa arktisen alueen ilmastoon ja ympäristöön kohdistuu negatii-visia ja nopeita muutoksia ja jossa hallinnollinen valmius on raporttien mukaan riittä-mätön muutoksen kohtaamiseen, Pohjoismaiden arktisen alueen yhteistyön pitäisi olla vankalla pohjalla ja sitouttaa osapuolet työhön.

Siksi keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto herättää Pohjoismaiden kiinnostuksen suunnitella yhdessä arktisten merialueiden kestävää hallintoa yhtei-sillä laajoilla toimilla. Suunnitelma sisältäisi myös linjaukset sille, miten yhtenäinen Pohjola varmistaa aikaisempaa kestävämmät toimet sekä Arktisessa neuvostossa että EU:n arktisen strategian tukemassa toiminnassa.

Videokokous 12. huhtikuuta 2021

Anders Eriksson (ÅF)

Anna Kolbrun Arnadóttir (Mifl.)

Bertel Haarder (V)

Edmund Joensen (sb)

Erling Bonnesen (V)

Heli Järvinen (vihr.)

Inga Sæland (Flf)

Jaspur Langgaard (sb)

Joakim Strand (rkp)

Jouni Ovaska (kesk.)

Ketil Kjenseth (V)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Linda Modig (C)

Magnus Ek (C)

Mikko Kinnunen (kesk.)

Mikko Kärnä (kesk.)

Ole André Myhrvold (Sp)

Rebecka Le Moine (MP)

Silja Dögg Gunnarsdóttir (Frfl)

Simon Holmström (HI)

Torhild Bransdal (KrF)